

overensstemmelse med protokollens og Genèvekonventionernes sædvanlige sprogbrug betyder det, at de ikke må angribes eller hindres i at udøve deres hverv. Retten til uhindret at udøve civilforsvarsopgaver kan dog nægtes, hvor tvingende militær nødvendighed fordrer dette. Beskyttelsen mod angreb er imidlertid ikke tilsvarende begrænset. Beskyttelsen omfatter alt CF-personel og også (andre) civile, som bistår civilforsvaret, jfr. *stk. 2*. Bygninger og materiel, der benyttes af civilforsvaret, er beskyttet af den generelle bestemmelse om civile genstande, artikel 52, men artikel 62, *stk. 3*, tilføjer, at de ikke af modparten må ødelægges eller anvendes til andet formål end det, hvortil de oprindeligt var bestemt.

Artikel 63 indeholder en række supplerende regler for civile civilforsvarsenheder på besat område. Den meget udførlige formulering af artikel 63 vil dog begrænse den selvstændige værdi af de hidtidige regler. Civile civilforsvarsenheder skal modtage de nødvendige hjælpemidler og skal kunne fortsætte deres virksomhed under besættelsen, uden at besættelsesmagten foretager strukturelle eller personalemæssige ændringer til skade for civilforsvarsopgavernes effektive udførelse, jfr. *stk. 1*, og besættelsesmagten må ikke kræve, at civilforsvaret giver fortrinsret til besættelsesmagtens borgere eller interesser. Herefter kan civilforsvarspersonel ikke længere udskrives til tvangsarbejde som hjemlet i fjerde Genèvekonvention, artikel 51. Endvidere må civilforsvaret ikke påvirkes til at udføre sine opgaver på en måde, som vil kunne skade civilbefolkningen, jfr. *stk. 2*. Ifølge *stk. 4* kan besættelsesmagten ikke anvende civilforsvarets bygninger eller materiel til andet formål end det de er bestemt for eller rekvirere civilforsvarets bygninger eller materiel til skade for civilbefolkningen. Under sidstnævnte forudsætning kan sådanne ressourcer dog rekvireres midlertidigt til dækning af andre behov for civilbefolkningen, jfr. *stk. 5*. Beskyttelsesrum for civilbefolkningen er under alle omstændigheder beskyttet mod rekvirition eller anvendelse til andet formål, jfr. *stk. 6*.

Artikel 64, stk. 1 bestemmer, at civile civilforsvarsstyrker fra tredjestater, som ikke er parter i konflikten, er beskyttet af artikel 62, 63 og 65 når de udfører civilforsvarsopgaver på en stridende parts territorium med denne parts samtykke og under dennes kontrol. (Ifølge artikel 67, *stk. 1*, f nyder militære civilforsvarsstyrker ikke beskyttelse under operation i fremmede lande, og bistanden må ikke forrykke den militære magtbalance.) Der eksisterer ikke nogen international civilforsvarsorganisation med operative ressourcer, men ifølge *stk. 2* skal parterne lette international koordinering

af civilforsvarsvirksomhed fra tredjelande, og i givet fald er de pågældende internationale organisationer beskyttet. Det følger af *stk. 1*, at international civilforsvarsbistand på besat område er afhængig af besættelsesmagtens samtykke og kontrol, men ifølge *stk. 3* kan besættelsesmagten kun afvise sådan assistance, hvis den på anden måde kan sikre en forsvarlig løsning af civilforsvarsopgaverne.

Beskyttelsen af civile civilforsvarsorganisationer bortfalder ifølge *artikel 65, stk. 1* såfremt de udover løsningen af de i artikel 61, *stk. 1* nævnte civilforsvarsopgaver, begår handlinger til skade for fjenden. Denne regel svarer til artikel 13 om ophør af beskyttelse af civile sanitetsenheder. Beskyttelsen bortfalder dog først efter afgivelse af advarsel. Bortfald af beskyttelsen er absolut, hvis civilforsvaret tager aktivt del i kamphandlinger, men ved udførelse af egentlige civilforsvarsopgaver for militæret bortfalder beskyttelsen kun midlertidigt. I *stk. 2-4* nævnes en række forhold, som ikke i sig selv udgør »handlingere til skade for fjenden«. Af særlig interesse for det danske civilforsvar er bestemmelserne i *stk. 2, a og b* om civilforsvarets samarbejde med militæret og udførelse af opgaver under militær ledelse. Det fremgår heraf, at de gældende »Bestemmelser for samarbejde mellem civilforsvaret og forsvaret« ikke berører civilforsvarets folkeretlige beskyttelse. Ifølge *stk. 3 og stk. 4* bortfalder beskyttelsen ikke derved, at civilforsvaret, som det er tilfældet i en række lande, er bevæbnet med lette individuelle våben til opretholdelse af ro og orden eller selvforsvar, eller derved, at civilforsvaret er opbygget efter militære retningslinier eller omfatter værnepligtige. *Stk. 3*, om bevæbningen er udtryk for et vanskeligt kompromis, og diplomatkonferencen vedtog et sæt fortolkninger af en række udtryk specielt for så vidt angår bevæbningens karakter. Det, at civilforsvaret ikke mister beskyttelsen ved en let individuel bevæbning, svarer til reglerne om militært sanitetspersonel, jfr. bl. a. artikel 13, *stk. 2, a*.

Artikel 66 pålægger parterne at bestræbe sig på at gøre det civile civilforsvars personel, bygninger (herunder beskyttelsesrum) og materiel let genkendeligt. Et særligt – fra dansk side foreslået – kendemærke for civilforsvaret (blå tekst på orange baggrund) er fastsat i *stk. 4* og nærmere reguleret i Annex I Kapitel V, som tillige indeholder retningslinier for udarbejdelse af et særligt identitetskort for civilforsvarspersonel. I lighed med beskyttelsen af sanitetspersonel m. v., jfr. artikel 18, er beskyttelsen ikke afhængig af kendemærket eller anden særlig identifikation, men i praksis vil afmærkning være en nødvendighed for at sikre beskyttelse un-